

УДК 330.341.1

Гриценко Олена Аврамівна

Доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ПРОТИРІЧЧЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація Розглядаються протиріччя формування інноваційного потенціалу підприємства та проблеми, вирішення яких повинно їх розв'язати. Основні протиріччя пов'язані із зовнішніми та внутрішніми обставинами, що впливають на інноваційний потенціал.

Ключові слова: інноваційний потенціал, інноваційний менеджмент, оцінка інноваційного потенціалу, модернізація підприємств.

Аннотация Рассматриваются противоречия формирования инновационного потенциала предприятия и проблемы, решение которых позволит их разрешить. Основные противоречия связаны с внешними и внутренними обстоятельствами, которые влияют на инновационный потенциал.

Ключевые слова: инновационный потенциал, инновационный менеджмент, оценка инновационного потенциала, модернизация предприятий.

Summary Contradictions of forming the innovation capacity of enterprises and problems that must be resolved are considered. Basic contradictions are connected with the external and internal circumstances that affecting on innovative capacity.

Keywords: innovative capacity, innovation management, appraisal of innovative capacity, modernization of enterprises.

Інноваційний потенціал підприємства можна визначити як його здатність забезпечувати такий рівень оновлення своєї діяльності, який необхідний для завоювання або утримання конкурентних переваг в ринковому сегменті, де здійснюється

бізнес. Формування інноваційного потенціалу сучасних українських підприємств здійснюється в умовах невизначеності руху національної економіки, неадекватності внутрішніх технологічних стандартів світовим моделям розвитку, суперечливого та складного процесу модернізації соціально-економічної моделі українського суспільства та ін.

Забезпечення необхідного рівня інноваційної активності повинно здійснюватися без порушення стабільності виробництва, що визначається наявністю і поєднанням ряду факторів, які мають бути об'єктами періодичного моніторингу, результати якого лягають в основу реалізованого інноваційного управління виробництвом. Інноваційний потенціал вітчизняного підприємництва формується на основі певних протиріч та комплексу інвестиційних, технологічних, економічних проблем, що негативно впливають на інноваційну активність.

По-перше, організаційні структури і виробничо-технологічна база багатьох вітчизняних підприємств не відповідають характеристикам сучасних виробництв. Переважна більшість підприємств не мають міжнародних сертифікатів якості, а наявні науково-технічні розробки в більшості випадків, як правило, не забезпечені правовим захистом, не приведені у відповідність до міжнародних стандартів, не мають обґрунтованих вартісних оцінок, стандартного набору сервісних послуг і т. д. Ці обставини призводять до невігідних

конкурентних умов, зниження реальної вартості, ускладнення і здороження практичної реалізації, навіть при наявності цінових переваг.

По-друге, ринкова активність вітчизняних підприємств зводиться, головним чином, до спроб просування традиційної для них продукції та відновленню звичних з минулих часів виробничих зв'язків. При цьому підприємства воліють конкурувати поодиночі, не приділяючи належної уваги розвитку коопераційних зв'язків, в тому числі, в нових продуктових галузях. Відсутність коштів, необхідних для технічної модернізації та освоєння нових технологій, викликається не лише об'єктивними причинами, пов'язаними з високою вартістю кредитів, а й невмінням знаходити та залучати інші фінансові кошти на вигідних умовах.

По-третє, низькі темпи оновлення виробничих фондів і висока капіталомісткість модернізації вітчизняних підприємств пов'язані із тим, що більшість великих виробництв були спроектовані і запущені ще в попередньому (індустріальному) етапі промислового розвитку, який не стимулював високі темпи оновлення продукції.

В-четвертих, менеджмент більшості вітчизняних підприємств багато в чому успадкував адміністративно-централізовані методи управління, що були достатньо ефективними на попередньому етапі індустріального

виробництва, де на першому місці в пріоритетах діяльності перебувають завдання стабілізації та оптимізації виробничої ситуації, а не її зміни. Внаслідок цього в управлінській діяльності сучасних підприємств недостатньо уваги приділяється маркетинговим дослідженням, перспективам технологічної політики, розвитку інноваційного менеджменту та ринковій стратегії. Більшість українських підприємств не мають досвіду успішної роботи в умовах справжньої ринкової конкуренції, а серед вищих управлінців цих підприємств переважають орієнтації на державну підтримку і заступництво. Керівники вітчизняної промисловості недостатньо знайомі з тенденціями, перспективами і проблемами розвитку світового господарства і часто не бачать можливостей участі у світових процесах виробництва.

Нарешті, інноваційний менеджмент багато в чому виявився не готовим до роботи в ринкових умовах, де домінують активна орієнтація на комерційні результати інтелектуальних продуктів, різноманітність і динамізм джерел фінансування, наявність розгалужених коопераційних зв'язків і високий темп оновлення напрямків діяльності та продуктів діяльності. Саме тому, в середовищі таких працівників спостерігається дефіцит підприємливості та ініціативної орієнтації на освоєння ринкової поведінки інноваційного типу.

Важливою умовою розв'язання сучасних протиріч інноваційного потенціалу є розробка процедури його комплексної оцінки та критеріїв, що дозволить мати певне уявлення про етапи формування цього потенціалу, рівень його розвитку (відповідність існуючим стандартам), сукупності проблем, що потребують негайного вирішення.

Оскільки здатність підприємства до інновацій визначається: характером технологічної бази, особливостями фінансово - господарської діяльності, станом управлінської системи, якістю персоналу, практикою ринкової поведінки, об'єктами оцінювання інноваційного потенціалу повинні стати: виробнича і науково-технічна база, організаційно - управлінська система підприємства, характер персоналу, ринкова активність, показники фінансово-господарської діяльності. Для кожного об'єкту оцінки необхідно розробити та запропонувати основні критерії інноваційного розвитку.